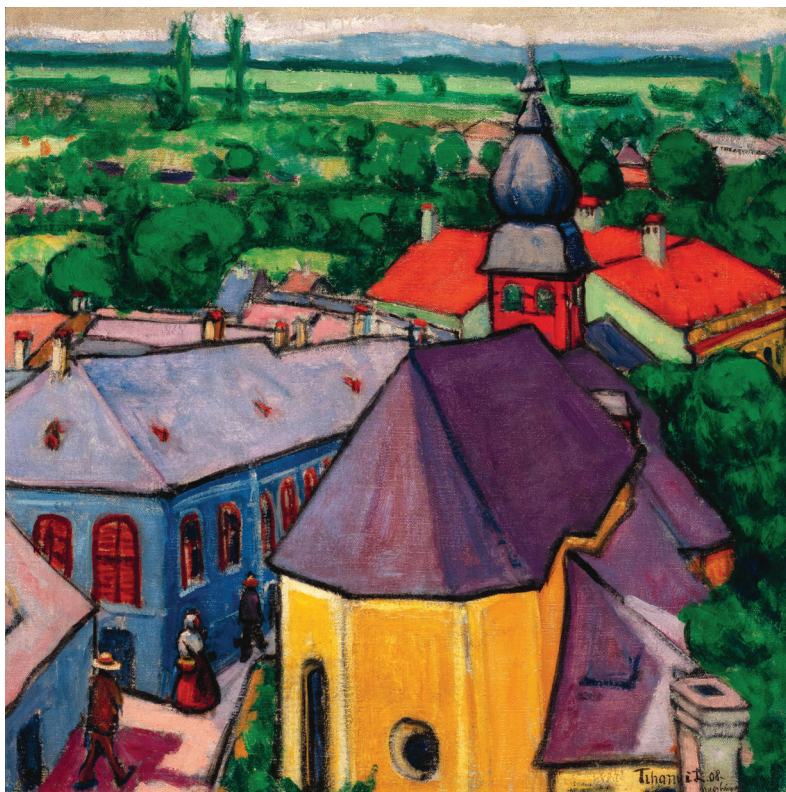




Tihanyi Lajos: Kassák Lajos arcképe, 1918 (olaj, vászon, 86×70 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria)

Tihanyi Lajos:
Tájkép toronyból,
1908 (olaj, vászon,
69,5×69,5 cm,
Szépművészeti
Múzeum –
Magyar Nemzeti
Galéria)



Tihanyi Lajos:
Pont Saint-Michel,
1908
(A hátoldalon:
Ádám és Éva,
1907 körül
(olaj, vászon,
55×65 cm,
magángyűjtemény,
Belgium,
az Ernst Galéria
közvetítésével)





Tihanyi Lajos: Tristan Tzara arcképe, 1926 (olaj, vászon, 102×73 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria)



Tihanyi Lajos: Nagy önarckép intérieur (Ablaknál álló férfi), 1922 (olaj, vászon, 140,5×105 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria)

„A művészi alkotásokat el kell vinni a nézőkhöz”

Beszélgetés Ferenczy Miklós ny. református lelkésszel,
a Gy. Szabó Béla-hagyaték gondozójával

– Kezdjük a gyermekkori évekkel. Honnan származol?

– 1950. május 11-én születtem Teremiújfaluban, a Nyárad mentén, de Kolozsváron nőttem föl, itt végeztem a tanulmányaimat. Mindig nyáradmentinek éreztem magam. Felmenőim a harasztkereki Farkas és Ferenczy családból valók, nagyapám a 17. századig visszamenőleg tanító-lelkész családból származott.

– Mikor kerültél Kolozsvárra?

– 1960-ban, tízéves koromban.

– Még néhány szót a felmenőkről...

– Apám jegyző és kántor volt, édesanyám az ákosfalvi néptanácsnál dolgozott. Arra emlékszem, hogy apám gyönyörű gyöngybetűkkel írt. Két évet Nyáradkarácsonyban, illetve egyet Szentháromságon jártam iskolába. A nyarakat mindig Nyárádszentbenedeken töltöttem, a nagyszülőknél. Nagyapám, Ferenczy Gábor egész életét – az orosz fogságot kivéve – Benedeken töltötte. Csodálatos ember volt, aki sosem szidott, nem vert meg, a tekintetéből olvastuk ki, ha valamit jól vagy rosszul végeztünk. Kilenc unokájából nagyon sokszor mind a kilencen nála voltunk. Jobban tiszteltük, mintsem bántottuk volna valamilyen gyermekcsinnyel. Nagy tudású ember lévén, 1941–44 között a magyar parlament főrendiházi tagja volt mint az erdélyi magyar tanárok, tanítók képviselője. Több törvényjavaslatot is előterjesztett, amit elfogadtak. Ugyanakkor tankönyveket szerkesztett. Az egész falu „tanító úrnak” szólította, és végtelenül tisztelték. A családnak kisnemesi származása volt, akik Apafitól kaptak előnevet. Fogsággal együtt hat évig volt az első világháborúban, ahol feljegyzéseket vezetett. Ezeket később a padláson őrizte, de végül – házkutatástól tartva – megsemmisítette. Mikor jött a kollektív rendszer, akkor ment nyugdíjba. Nagyapámnak elég sok földbirtoka volt Nyárádszentbenedeken, a Nyárad mentén, de ezeket elvették. A rendszer emberei elvárták, hogy ő lépjen be elsőnek a kollektívbe, de ezt megtagadta, és akkor nyugdíjazták. 1967-ben hunyt el. Én örülök, hogy ismerhettem, és szép emlékeim vannak róla. Amit sajnálok: keveset beszéltünk az első világháborús emlékeiről, az orosz fogságról, de annál többet tudtam meg emberi tartásáról és jelleméről.

– *Hogy kerültél Kolozsvárra?*

– Az első, aki felkerült a családból, Imre bátyám volt. Őt fogadta be nagyném, Ferenczy Júlia festőművész,¹ akinek férje Fuhrmann Károly ötvösművész² volt. Nekik nem volt gyermekük, és Imrét adoptálták. Később István bátyám is felkerült, aki szintén zenész pályát választott, akárcsak Imre. '60-ban hoztak fel engem nyaralni, de végül az lett belőle, hogy itt maradtam, itt folytattam az iskolát.

– *Hol laktatok?*

– A Farkas utcában, ott volt a nagyném műterme, az egykori Nemes–Bethlen-kúriában. Pazar, szép épület volt, olyan mint egy kis palota. Közel volt hozzánk a híres Farkas utcai templom, ahol akkoriban László Dezső³ szolgált, aki meghatározó egyénisége, lelkésze volt az egyháznak. Én a 11-esbe jártam iskolába, az egykori „Piariba” – így neveztük a piaristák iskoláját; jelenleg Báthory gimnázium.⁴ 1969-ben érettségiztem, és így kerültem a teológiára.

– *Mire emlékszel a gimnáziumi évekből?*

– Nagyszerű intézmény volt, meghatározó hangulattal, lelkülettel. Olyan tanáraink voltak, akik nemcsak oktattak, hanem neveltek is. Az, ami ma nincs, vagy kevésbé... Amikor az igazgató, Székely Ferenc végigment a folyosón, kettényílt előtte a tér. Ő volt az egyik híres tanára a piaristáknak, akit aztán leváltottak, de továbbra is ott tanított. Minden ősszel az egész iskola kivonult a Bükkbe vagy a Hójába kirándulni. '68 őszén ez elmaradt, mert ő megsejtette, hogy mi készül: ha kimegyünk az épületből, román osztályok fogják elfoglalni helyeinket, s hogy ez ne történjen meg, a kirándulás elmaradt. Jeles tanáraink voltak, akikből később tízet, lelkészként, én temettem el. Ez nagy megtiszteltetés volt számomra! Igazi pedagógus és nevelő emberek voltak, akiknek a tevékenysége nem ért véget az órával...

– *Kedvenc tantárgyad?*

– A nyelvek voltak. Ötödikben oroszul kezdtük, és angolul folytattuk. Szerencsém volt, mert ugyanabban az épületben laktunk Nemes Sarolta és Huszár Polixénia grófnőkkal, akiktől angolul tanultam. Gyakran segítettem nekik a takarításban, és ezt jó néven vették, angolul tanítottak. Ezenkívül nyáron temetőgondozást vállaltam: 6-8 sírt, ami öntözésből állt. Akkor nem voltak ezek a betontetők, hanem virággal voltak beültetve a sírok, ezeket kellett öntözni. Annyi zsebpénzem volt, hogy el tudtam menni kirándulni vagy táborba. Sőt, középiskolás koromban, amikor jobban ment az angol nyelv, a főtéren idegen csoportokra „vadásztam”, akiket elkísértem városnézésre. Akkor sokan jöttek Cseh-

1 Ferenczy Júlia (1909–1999) magyar festőművész, illusztrátor. F. Ferenczy Júlia néven is jegyezte műveit.

2 Fuhrmann Károly (1912–1991) ötvös és iparművész. Sírja a kolozsvári Házsongárdban található.

3 László Dezső (1904–1973) református lelkész, társadalomtudományi és egyházi író, szerkesztő.

4 A Báthory István Elméleti Líceum 1579-ben alakult meg.

országból, Kelet-Németországból, és az angol nyelvvel nagyszerűen érvényesültem. A teológián már 8-10 tanítványom volt, akiket angoltól készítettem fel, s ez is hozzájárult, hogy elvégezzem a teológiát.

- *A jeles magyarok közül, kit ismertél meg, aki jó kapcsolatot ápolt művész nagynénéddel és férjével?*

- Itt ismertem meg Kelemen Lajos (1877-1963) levéltáros-történészt, aki szinte hetente feljött, ugyanis a Farkas utca 8. szám alatt, ugyanabban az épületben volt a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára és Nagykönyvtára. Itt rendkívül fontos anyagot tároltak! Ide hozták be a vidéki kúriák levéltári anyagát, amit nem égettek el a második világháború utolsó napjaiban. Később itt dolgozott Szabó T. Attila nyelvész és Jakó Zsigmond történész is. Attila bácsival, gyerekként, szinte hetente kirándultam, gyalogtúráztam. Gyakran hozott egy-egy csokor mezei virágot Júlia nénémnek, s azt mondta: - *Ezt azért hoztam - főleg pipacs és búzavirág volt -, hogy fesse meg!* Nagynéném megköszönte és azt mondta: - *Majd holnap!* Ez vasárnap volt. - *Nem, ezt nem kell holnapra hagyni* - mondta Attila bácsi -, *mert holnapra el fog hervadni.* És emlékszem, hogy délután Júlia néném elővette a pasztellkészletét, előkészítette, és lefestette a csokor mezei virágot. Mikor Szabó T. Attila meglátta a festményt, azt mondta: - *Na, látja, Júlia, nekem volt igazam!* Ők magázódtak, de Fuhrmann Károllyal tegeződtek. Nyilván ezzel a protokollformával tiszteletet hordoztak magukban.

- *Mikor találkoztál először Gy. Szabó Béla művész úrral, aki később úgy tekintett rád, mint nevelt gyermekére?*

- 1956-ban, a magyar forradalom idején. Nagypapáméknak ekkor volt az 50. házassági évfordulójuk Nyárádszentbenedeken, és Gy. Szabó akkor jött vissza Kínából, az első útjáról, és eljött az ünnepségre. A művészek ismerték egymást, jó viszonyban voltak, együtt alapították a Barabás Miklós Céhet,⁵ és mind eljöttek Benedekre, az évfordulóra. Együtt ünnepeltünk; én hat és fél éves voltam.

- *Miért szerette Gy. Szabó Béla a Nyárádmentét és vidékét?*

- A Nyárádmentének volt és most is van egy szép, színes világa; de nemcsak a természetben, hanem az emberek lelkében is. És azok az emberek nagy tisztelettel adóztak a művészetnek, művészembereknek, akár csak korábban a Tol-dalagi családnak, akik itt éltek, gazdagok voltak, és hátrahagytak egy barokk stílusú kúriát az utókornak. Évekig ebben működött az állami mezőgazdasági vállalat, amit később, 2000 után, egy alapítvány vett gondozásba.

- *Milyen volt a teológia?*

- Eleinte volt egy olyan gondolatom, hogy, mivel nagyon szeretem a latin nyelvet, a latin szakot választom. De erre nem volt lehetőség Kolozsváron, Bukarestbe kellett volna mennem, s ez elmaradt. A teológiára 1969-ben felvételiztem. Nt. László Dezső lelképásztor és felesége készített fel, elsőként jutottam be. Akkor csak harmad- és negyedéven mehettünk ünnepi szolgálatra, vagyis

5 A Barabás Miklós Céh alapításakor nem volt székhelye, ezért eleinte Ferenczy Júlia és Fuhrmann Károly műtermében működött. 15 alapító tagot számlált.

legációba. Harmadévesként a Kolozsvár Alsóváros-i, negyedévesként a dési gyülekezetekben voltam legátus. Teológiai tanulmányom anyagi forrását az ösztöndíj és az angolórák tartásából származó szerény jövedelmem fedezte. Ekkor már, ha valahányszor Gy. Szabó Béla elutazott otthonról, a Bolyai utcai műteremlakás gondozását reám bízta. Harmadévesen ide is költöztem.

– *A teológia elvégzése után, hová helyezett ki a püspök úr?*

– Előbb Marosvásárhelyre akart segédlelkésznek, de azt mondtam: – *Főtiszteletű Püspök Úr, én nem szeretnék segédlelkész lenni, inkább egy parókiára mennék...* Ekkor keresett meg Demeter József negyedéves teológus barátom, aki azt mondta: – *Ott van Pusztakamarás! Nem szeretnél oda menni?* Akkor már nyugdíjba vonult Pál Gyula, és megüresedett a hely. Elvállaltam Pusztakamarást, és 1973. szeptember 1-től ott voltam 1982. május 1-ig.

– *Hogyan fogadott Pusztakamarás, milyen kezdeti emlékeid vannak a faluról?*

– Sütő András már ismertté vált az *Anyám könnyű álmot ígér* című művével. 1972 őszén Gy. Szabó Bélával utaztunk át Pusztakamaráson. Nem tértünk ki a templom felé, de átmentünk a falun, láttam, hogy néz ki, és egy év után ezt választottam. Eléggé lehangoló állapotban volt a környezet, a kerítések, a templom külseje, belseje; nem volt villany sem a templomban. Both Ferenc és a fiatal presbiterek mellém álltak, és elkezdődtek a javítási munkálatok. '75-ben felszenteltük a megjavított templomot, amelyen jelen volt Nagy Gyula püspök úr is. Szász Sándor kurátor, majd harangozó így köszöntötte a püspök urat: – *Püspök úr, most már nyugodtan halok meg, mert Vásárhelyi János püspök úr után, aki 1953-ban járt itt, most még egy püspök urat láthatok Kamaráson...* Amire Nagy Gyula nem válaszolt, csak mosolygott. Szintén Sándor bácsihoz kapcsolódik a következő történet. Még a szolgálatom elején volt, amikor bevezettük a nagyheti reggeli bűnbánati istentiszteleteket. Ő volt a harangozó. Behúzta a harangokat, lejött a toronyból, köszöntem neki: – *Békesség Istentől, s azt kérdeztem: – Csak ketten vagytok? – Dehogy! – De hisz csak kettőt látok?! – mondtam én. – Hárman vagytok! A tiszteletes úr, én és az Úristen.* Igaza volt. Ezután kezdtek jönni a hívek is, és rendszeressé váltak a bűnbánati istentiszteletek.

– *Milyen volt a találkozás a Sütő családdal, az író szüleivel?*

– Már a kezdetek kezdetén megismerkedtünk, hisz csak három ház választott el minket a Magyar utcában. Mikor valamilyen babramunkát kellett végezni, András bácsi mindig ott volt. Mikor jöttek az András-napok – november 30-án –, mindig hazajött a fia is, Andor, mert rokoni körben így hívták Sütő Andrást. Csodálatos együttlét volt, többször találkoztunk a parókián is az íróval. Az egyik unokáját, a Cselényi részről, én kereszteltem. Mindig büszke voltam arra, hogy annak a Pusztakamarásnak a lelkésze voltam, melynek hírnevét Kemény Zsigmond író és a falu szülöttje, Sütő Andás tették ismertté. Bárhová mentem, ha azt mondtam: Pusztakamarás, már tudták, hogy Sütő András faluja.

– *Milyenek voltak a pusztakamarási karácsonyok?*

– Emlékszem, hogy szenteste megkántáltak a presbiterek, s az egyikük azt mondta: – *Tiszteletes úr, öltözzön fel, mert maga jön velünk, és megkántáljuk a híveket*

a Magyar utcában! Szinte egyedüli szokás volt a Mezőségen, hogy szenteste a presbiterek minden magyar családot megkántáltak. Hat csoport volt, akik a faluban, a lakott területen és a tanyán felkeresték a híveket. Kántáltak és köszöntötték a családokat. Ez persze adománygyűjtéssel járt. Annyi pénz gyűlt, hogy szinte egész évi javadalmazásomat biztosította, de arra használtuk, amire kellett: építkezés, javítások stb. Ezek olyan emlékek, amit sosem lehet elfeledni.

– *Sokat szolgáltál a Mezőségen, mi a véleményed az ottani magyar emberről?*

– Nagyon vallásosak és jólelkűek. Ugyan elesettek, de számukra a vallás, az egyház életető erőt ad. A mezőségi énekben, dalban rengeteg fájdalom, szomorúság van, de ezt legyőzi az örvendezés. Rengeteget mentem közmunkázni, igyekeztem összetartani a közösséget. Kamarás templomos gyülekezet volt, s remélem, hogy most is az, bár már a lélekszám alig száz.

– *Melyek a legszebb pusztakamarási emlékeid?*

– Mind a három gyerekünk ott született: Eszter, Botond és Zsuzsa. Épp ötven éve annak, hogy az első gyerek világra jött. Ha Pusztakamrásra megyek, azt mondom: otthonról haza megyek. Minden család csodálatosan viszonyult hozzánk. Szeretettel várnak, fogadnak ma is.

– *Hová kellett még beszolgáltatnod?*

– Feketelakra, Gyekébe, Mezőkeszübe, Magyarlégenbe, Mezőörményesre és a hozzá tartozó Septérre, Komlódra, Oroszfájára, Kisnyulasra, Királyfalvára és Mezőszentmártonra. Beszolgáltatásaim alatt ezekben a falvakban négy templom és három parókiális épület újult meg. Persze, nem mind egyszerre. Ez afféle iskola volt számomra, mert amikor bekerültem a kolozsvári Pata utcába, fel kellett újítani a templomot, amit 2000-ben Csiha Kálmán püspök úr szentelt fel. Ez lett a Fehér templom.

– *Miért „fehér”?*

– A Jelenések könyvében van, Jel 7, 9-14-ben olvashatjuk: „Kik ezek a fehér ruhába öltözöttek? János ezt mondja: Uram, te tudod, hogy ezek a nyomorúságból jönnek, akik megfehérítették a ruhájukat a bárány vérében.” Én is úgy éreztem, hogy a nyomorúságból jöttünk, mindent ki akartak sajátítani, lebontani, de kívül-belül egy fehér templom lett, amit később kiegészítettünk a toronnyal és a gyülekezeti házzal, amit 2004-ben szenteltünk fel. És ide tartozik még, hogy 1986-ban a kisajátított parókia helyett új parókiális épületet vásároltunk, majd 2005-ben Kolozson egy telkes házat vásároltunk, és gyülekezeti központot alakítottunk ki negyven személy befogadására.

– *Beszéeljünk Gy. Szabó Béláról, aki nevelőszülő volt, és most Te gondozod a hatalmas szellemi értéket.*

– Gy. Szabó Béla 1905-ben született Gyulafehérváron. Innen a Gy.: Gyulafehérvár. Humoros ember lévén, gyakran mondta: legyen az ő nevében is egy ipszilon... A Majláth Gusztáv Római Katolikus Gimnáziumban tanult Gyulafehérváron. Híres rajztanára volt Reithover Jenő, akit gyakran idézett: – *Fiúk, úgy dolgozzatok, ha éjszaka meghaltok, ne kelljen valaki másnak elvégeznie azt a munkát, amit előző nap megtehettetek volna.* És ez Gy. Szabóra annyira rányomta a bélyegét,

hogy sokszor 10-15 órát dolgozott, metszett, rajzolt. 1923–27 között a budapesti Műegyetemen elvégzi a gépészmérnöki kart, 1931-ben kerül Kolozsvárra. Egész életét a művészetnek szentelte, beleértve az utazást is, mert rengeteget utazott...

– *Menyire befolyásolta, alakította életed alakulását Gy. Szabó Béla gyerekkorodban?*

– Nyáron gyakran elkísértem rajzoló útjaira, a Szamos partjára. Vagy ha rendelkezésére bocsátották az *Utunk* irodalmi folyóirat szerkesztőségének autóját, akkor reggeltől estig jártuk a távolabbi helyeket: Koltót, Erdődöt, amikor az ottani kastélyt rajzolta, a Tordai-hasadékot, a Túri-hasadékot, Járavizét. Gy. Szabó Béla sokat segített, anyagilag támogatta középiskolai és egyetemi tanulmányaimat. Az ő környezetében ismertem meg Kányádi Sándort, Márton Áront – épp ebben a műteremben, ahol most vagyunk, a Bolyai utca 7. szám alatt. A püspök úr valahányszor Kolozsvárra jött, mindig felkereste. Gy. Szabónak nem volt családja, egyedül lakott, azaz: Irénke néniével, a testvérével, aki tanítónő volt, és a túlsó szobában élt. Ő vásárolt be, és intézte a Gy. Szabó ügyeit. '73-ban halt meg, amikor Gy. Szabó Mexikóban volt szinte egy fél évet. Én harmadéves teológus koromtól lakom itt, a Bolyai utcában, s ha a művész úr elutazott valahová, mindig rám bízta a munkáit. Ki volt téve egy mappa, s ha valaki jött vásárolni, megvolt mindennek az ára. Nagyon népszerű művész volt; szinte minden intellektuelcsaládban volt egy Gy. Szabó-alkotás.

– *Említetted, hogy egy fél évet volt Mexikóban...*

– Igen. Ekkor készült a *Mexikói tél* című albumának anyaga, ebben írja le a mexikói emlékeit. Viszont ott nincs tél, és ő karácsony táján volt ott. Ha valahová elment, gyors technikával dolgozott, rajzolt, pasztellezett. A fametszetek dúcait itthon készítette el, mert az aprólékos, sok türelmet és figyelmet igénylő munka.

– *Humoros ember volt?*

– Jó humora volt. Gyakran kérdezték tőle: – *Művész úr, hogy készülnek a metszetek?* Ezt válaszolta: – *Nagyon egyszerű! Veszünk egy darab fát – ő a körtefát használta, mert minden irányba jól lehet metszeni –, lerajzoljuk, amit akarunk, és vésővel eltávolítjuk a fölösleget.* És ez az eltávolított „fölösleg” a fametszés művészete.

– *Melyek a legsikeresebb munkái?*

– 1963–64-ben készült a Dante-sorozat, Dante születésének 700. évfordulójára, amely húsz lapból áll. A Hónapok-sorozat (1973) Erdély különböző tájait ábrázolja. Élete vége felé, 1977–78-ban, 18 hónap alatt metszi ki János Jelenések könyvét, amelyben minden egyes fejezethez egy fametszet készült. Tehát: összesen huszonnégy fametszet. Ez egy sajátos Gy. Szabó-i ábrázolás, amellyel el kellett szakadjon a dürreri ábrázolástól, mert ő készítette a legtöbb illusztrációt a Jelenések könyvéhez.

– *A Hónapokban – mesélték az átkos időszakában – egy olyan kép van, amely a Nagy-Magyarország egykori térképére hasonlít... Ez igaz?*

– 1965-ben, a cegei tónál készült *Július* című metszetén valóban a tükröződésben sokan mintha ezt látnák. Ő viszont, mikor rákérdeztek, hogy igaz volna

ez, azt válaszolta: – *Kérem, én nem politizálok, a képen mindenki azt lát, amit akar.* Az 1980-as évek elején a művészekért felelős szekus is felkereste. A műteremben ott volt a teljes Jelenések-sorozat. Kérdésére, hogy kinek a rendelésére készítette, Gy. Szabó felháborodva válaszolta: ő soha senkinek nem készített rendelésre, még a portrék alanyait is maga választotta.

– *Több metszete alatt versidézetet látok. Írt verset is?*

– Verset nem írt, de Dsida, Reményik, Kányádi, Király László, Horváth István, Bartalis János verseket dedikáltak Gy. Szabónak. Pl. a Kányádié a *Kicsi, behajló nyárfá...* Ők nagyon jó barátságban voltak. 1981-ben, kérésre, Kemény Zsigmond pusztakamarási sírjáról is készült egy fametszet.

– *Hány metszetet készített?*

– Mintegy másfél ezret. Ezen kívül itt vannak a festményei, grafikái, rajzai. Vannak nagyméretű metszetei is, 1 m×60-70 cm, amit csak úgy tudott kimetszeni, ha lábon állva dolgozott, mert nagy volt a dúc.

– *Miből áll Gy. Szabó Béla hagyatéka?*

– A kolozsvári műteremben van kb. másfél ezer fametszet, kisebbek, nagyobbak. Ahol ő járt, mindig rajzolt, pasztellezett. A pasztell színeiben a festészethez sorolható, de a technikában a grafikát követi. Közel kétezer pasztellből, 14 ezer rajzból (tus, ceruza), 150 olajképből és 40 aquarellből áll a gazdag művészi hagyatéka. Ezek belföldön és külföldön múzeumokban, intézményekben, Magyarországon a szanki emlékházban, a budapesti Magyar Nemzeti Galériában, magánszemélyek gyűjteményében és a kolozsvári Bolyai utcai emlékházban találhatók.

– *Gy. Szabó hogy kerül Kolozsvárra, hisz ő Budapesten végzi az egyetemét?*

– Eredetileg festőnek készült, de amikor Kolozsvárra került, 1931-ben, és itt letelepedett, jött a gazdasági világválság. Munka nélkül maradt. Rövid ideig elhelyezkedett mint tervezőmérnök a villamos műveknél, de az csődöt mondott, bezárt, és ő utcára került. Ekkor karolja fel a *Pásztortűznél* Reményik Sándor, Járosi Andor és Kós Károly. 1932 decemberében Kós Károly által, fiatal képzőművészek részére szervezett kiállításon vett részt, ahol 6 rajzot és 2 pasztellt állított ki. Ekkor kérdezte tőle Kós Károly: – *Fiatalember, miért nem mászik fára?* Persze, Kós a fametszésre utalt. Ezt a biztatást Gy. Szabó parancsnak vette, s akkor kezd el, saját elképzelés szerint, metszeni. Ő készíti a vésőket, és 1935-ben a *Liber Miserorum* albummal jelentkezik, amely a Kolozsvár külvárosában élő szegények impresszionista lírája. Ez 50 fametszetet tartalmaz, és 1935-ben az év legjobb öt könyve közé sorolta a Budapesti Bibliophil Társaság. 90 éve annak!... S ha már az évfordulóknál vagyunk: 120 éve született, 40 éve (1985. november 30.) halt meg. Szeretném, ha idén újból megjelenne a 90 éve kiadott *Liber miserorum* (Szegények könyve) az Erdélyi Református Egyházkerület fakszimile kiadásában.

– *Hány kiállítása volt?*

– Több mint 250. Erdélyben szinte mindenhol jelen volt, több helyen külföldön is. Munkáit kiállították Szentpéterváron, New Yorkban, Ottawában, Mexikóban,

Kolumbiában, Olaszországban, Belgiumban, Németországban, Finnországban, Ausztriában, Magyarországon és még sok helyen. Mindkét szakrális sorozatából, a Dantéból és a Jelenések könyvéből Márton Áron püspökön keresztül küldött VI. János Pál pápának, és ezért mindkét alkalommal pápai áldást kapott, amelyen a pápa magyar nyelven köszönte meg a művész bőkezű adományát. Gy. Szabó Béla a művészeknek járó legmagasabb kitüntetésben is részesült: állami díjas érdemes művész fokozatot is elnyert, mégis erre a két pápai áldásra volt a legbüszkébb.

– Ezt az áldást hol őrzik?

– Egyik a kolozsvári műteremben van, a másik pedig Magyarországon, Szankon, a Gy. Szabó Béla Művelődési Központban.

– Mi történik a hagyatékkal 1985 után, amikor Gy. Szabó Béla meghal?

– A művész végrendeletileg hagyakozott, hogy mi történjen a hagyatékkal. Így került tulajdonomba, és lettem az őrzője, jogutóda. A rendszerváltás előtt csak a Kolozsváron, a Pata utcai templomban és Marosvásárhelyen, a Vártemplom gyülekezeti termében sikerült bemutatni a Jelenések-sorozatot. A rendszerváltás után előbb bekereteztem 600 képet, és ezekből kezdtem szervezni a kiállításokat. Most eljutottunk a 170. kiállításig, amiből 25 volt Magyarországon, Németországban, Svédországban, Belgiumban és a többi Erdélyben. 2017-ben, a Református Egyház 500. évfordulóján – Ft. Kató Béla püspök úrnak köszönhetően – sikerült kiadni a *Jelenések könyve* albumát a Misztótfalusi Nyomdában. Ebből negyven darab számozott példány is készült európai szintű minőségben.

– Mit hagyott végrendeletében Gy. Szabó Béla?

– Azt, hogy Kézdivásárhelynek, Sepsiszentgyörgynek, Csíkszeredának, Udvarhelynek, Székelykeresztúrnak, Gyergyószentmiklósnak, tehát ezeknek a székely városoknak adjak át tíz-tíz munkát. Ezt kiegészítettem, és minden múzeum kapott harminc-negyven alkotást. Ezen kívül az unitárius, református, evangélikus és katolikus egyháznak is adományoztam. Összesen nyolcszáz munkát adományoztam intézményeknek, múzeumoknak, egyházaknak és magánszemélyeknek. 2019-ben, egy hét leforgása alatt, két helyre is adományoztam: az erdőszentgyörgyi Rhédey-kastélynak (bözödi és bözödújfalusi munkákat – harminc darabot) és a nyárádszentbenedeki Együtt Nyárádszentbenedekért Egyesületnek, amelynek Nám Emese tanítónő a lelkes mozgatórugója, szervezője. Nekik harmincöt alkotást adtam, többek közt olyan fametszeteket, amelyek itteni témát dolgoznak fel: *Nyárádszentbenedeki malom*, *Kenderáztatás*, *Szalmakalapos kislány*, *Falusi férfi*, *Nyárádszentbenedeki táj* stb. Ezek jelenleg a benedeki kultúrotthon nagytermében vannak kiállítva, naponta meg lehet tekinteni. Egyébként a faluban található – negyvenkilenc évre az ákosfalvi polgármesteri hivatalnak bérbe adott, több éve felújítás, tatarozás-szerelés alatt levő – Toldalagi-kastély is bekapcsolódik a Gy. Szabó-anyag kiállításába; mikor kész lesz, ide költöztetik át a kiállítandó anyagot. Ebben nagy segítséget jelent Osváth Csaba polgármester úr akarata. Nagyobb adományt adtam még Marosvásár-

helyen a Gecse utcai gyülekezetnek, Kolozsváron a Kakasos templomnak, Nagyváradon a Római Katolikus Püspökségnek és a Sapientia EMTE kolozsvári karának.

- *Hogyan fogadják a látogatók a Gy. Szabó-kiállításokat?*

- Mindenütt örömmel és köszönettel, hisz Gy. Szabó Béla munkássága háttáron innen és túl ismert. 2016 májusában, nyugdíjazásom évében, Makkai József, az *Erdélyi Napló* főszerkesztője riportot készített velem. Sok mindentről beszélgettünk: lelkészi szolgálatról, művészetéről, Krisztus biztató szavairól, aki azt mondta: menjetek, tegyetek tanítvánnyá minden népeket, kereszteljétek és tanítsatok. Ez a lelkészi hivatás! A művészetnek is van egy ilyen küldetése: a művészi alkotásokat el kell vinni a nézőkhöz. A nézés, látás örömeivel és élményével tudtam gazdagítani a lelkeket. Emlékszem, hogy Magyarlétán, a Kalotaszeg peremén szerveztem egy kiállítást, és istentisztelet előtt bejött három idősebb asszony, akik közül az egyik azt mondta: - *Jaj, tiszteletes úr, milyen szépek ezek a képek! Nem lehetne, hogy hosszabb ideig maradjanak itt, hogy többször nézhessük?* Ha a sok-sok kiállításból, amit szerveztem, csak ezzel az örömmel maradok, amit ezektől az asszonyoktól kaptam, máris megérte.

- *Miből álljátok a költségeket?*

- Támogatást erre sosem kaptam, igaz, nem is igényeltem. Egy-egy kiállítás megszervezését saját alapból fedezem. Amikor az épületet és a benne levő emlékházat javítani kellett, akkor kénytelen voltam pár alkotását értékesíteni. Ezenkívül jelentős összegbe kerülnek a keretezések és a kiállítások szervezése.

- *Van olyan alkotás, amit sosem állítottatok ki?*

- Gy. Szabó Bélának van százötven olajképe, amit soha senkinek nem mutatott meg. Ezekből, halála után, nyolcvanat kereteztem be, és állítottam ki. Mióta nyugdíjba mentem, olyan alkotásokat, pasztelleket, rajzokat, fametszeteket igyekeztem bekeretezni, amelyek még soha nem voltak bemutatva.

- *Beszélgj a családdról!*

- Feleséggel, Anna-Máriával 2024-ben ünnepeltük az 50. házassági évfordulónkat, mint mondtam, három gyermekünk van. Eszter lányunk könyvtár-történelem szakot végzett, Botond fiúnk képzőművész, grafikát végzett, nagyszerűen rajzol. Zsuzsa lányunk az Egyesült Államokban, a Richmondi Egyetemen diplomázott politológiából, jelenleg Tajvanon él, EU-Tajvan és EU-Kína kapcsolatokat kutató külügyi szakértő és geopolitikai elemző. Doktori dolgozatát is ebből a témából írta. Négy unokánk van: Dorca, Lilla, Panna és Zsazsa. Szinte minden vasárnap együtt van a család: a gyerekek, az unokák. Hálás vagyok az Úristennek, hogy ilyen szép családom van! Ők viszik tovább a Gy. Szabó-hagyaték őrzését, gondozását és az utókornak való megmutatását.

- *Látom, tényleg népes családdod van, mi a véleményed a nagycsaládról?*

- A nagycsalád, ahogy Sütő András is mondta, a megmaradás pilléreit jelenti. Mindig vallottam, hogy a család a társadalom megmaradását képezi; ahol erős családok vannak, ott a társadalom is erős. Ahol megvan a családon belüli összetartás, ott kisugárzik a környezetre, és a nemzeti megmaradást jelenti.

– Mivel zárjuk a beszélgetést?

– Boldog vagyok, hogy van egy szép családom, egy gazdag lelkesi pályám, és Gy. Szabó Béla-hagyatékának nemcsak jogutóda vagyok, hanem továbbvivője azok felé, akik a szépet, a művészetet szeretik és értékelik.

Búcsúzásakor egy fametszetet kaptam ajándékba a Ferenczy családtól, amelynek címe: *Kolozsvári Tűzoltótorony*. Fam[etszet]. 1934. Aláírás: Gy. Sz. B.

Nem tudom, hány tüzet látott ez a torony az elmúlt közel száz év alatt a kincses városban, egy biztos: a Ferenczy család lelkében nagy tüzek égnek, s nem úgy látszik, hogy ezt valaki mostanában el tudná oltani...

Székely Ferenc



Gy. Szabó Béla: Önarckép tibeti sapkában, 1957 (fametszet, 36×32,5 cm; A Gy. Szabó Béla Emlékház tulajdona)

SZÉKELY FERENC (1951, Pusztakamarás) publicista, néprajzi író, szerkesztő (*Erdőszentgyörgyi Figyelő*). Jelenleg nyugdíjas, írásait, interjúit több erdélyi lap (*Hargita Népe, Háromszék, Népújság, Székelyföld*) szokta közölni.